

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa N., bývajúceho v P., zastúpeného A. P., bývajúcou v P., zastúpenou JUDr. R. B., advokátom so sídlom v K., proti odporcovi **Ing. J. S.**, bývajúcemu v N., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a o odporovateľnosť právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp.zn. 6 C 80/2007, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 5. februára 2008, sp.zn. 6 Co 247/2007 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľa **o d m i e t a .**

Odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Komárno rozsudkom z 11. októbra 2007 č.k. 6 C 80/2007-58 zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľ domáhal, aby súd určil, že darovacia zmluva uzatvorená medzi jeho nebohým otcom (zomrelým dňa X.) a odporcom zo dňa 4.5.2004 je voči nemu právne neúčinná. Okrem toho sa domáhal určenia, že nehnuteľnosti, presne vymedzené v žalobnom petite, patria do dedičstva po nebohom P. S., nar. X., naposledy bytom H., zomrelým X.. Odporcovi náhradu trov konania nepriznal. Z vykonaného dokazovania zistil, že navrhovateľ, ktorý je synom nebohého P. S., zomrelého X., bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony a jeho opatrovníčkou je jeho matka, A. P.. Dňa 4.5.2004 nebohý otec navrhovateľa uzatvoril darovaciu zmluvu, predmetom ktorej boli spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnosti, vedené na LV č. X., LV č. X., LV č. X., LV č. X., LV č. X., LV č. X., LV , č. X. a LV č. X., kde obdarovaným bol odporca. Navrhovateľ sa v konaní domáhal určenia, že táto zmluva je voči nemu právne neúčinná, a že nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom darovacej zmluvy patria do

dedičstva po jeho nebohom otcovi. Pri svojom rozhodovaní o odporovateľnosti právneho úkonu súd prvého stupňa vychádzal z ustanovenia § 42a ods. 1 – 3 a nasledujúcich Občianskeho zákonníka, keď mal za to, že ten, kto odporuje, musí dokazovať kvalifikované zmenšenie majetku dlžníka. Poukázal na to, že odporovať možno právnomu úkonu dlžníka, ku ktorému došlo v posledných 3 rokoch, s jeho úmyslom ukrátiť veriteľa, pričom aktívna legitímácia v konaní o neúčinnosť právneho úkonu prislúcha ktorémukoľvek veriteľovi, ktorý bol ukrátený napadnutým právnym úkonom za predpokladu, že má voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku. Preto prvostupňový súd zameral dokazovanie na skutočnosť, či otec navrhovateľa bol jeho dlžníkom v čase uzavretia spornej darovacej zmluvy, či teda navrhovateľ mal vymáhateľnú pohľadávku voči svojmu otcovi. Z výsledkov dokazovania zistil, že výživné, ktoré bol povinný platiť na navrhovateľa jeho otec, bolo platené štátom vo forme náhradného výživného, pretože otec navrhovateľa bol bez zamestnania a vlastný zárobok nemal. Dospel preto k záveru, že navrhovateľ z titulu výživného nemohol mať v čase uzavretia spornej darovacej zmluvy voči svojmu otcovi vymáhateľnú pohľadávku, pretože platením náhradného výživného prešlo na štát právo vymáhať výživné od otca navrhovateľa. Keďže nebola preukázaná existencia vymáhateľnej pohľadávky, súd prvého stupňa návrh o určenie právnej neúčinnosti darovacej zmluvy ako nedôvodný zamietol. Ďalšiu časť návrhu zamietol z dôvodu, že v konaní nebolo preukázané, že otec navrhovateľa v čase svojej smrti bol vlastníkom sporných nehnuteľností. Prvostupňový súd poukázal aj na to, že ak by aj bol navrhovateľ úspešný ohľadne prvého žalobného petitu, ani v prípade dôvodnosti návrhu o odporovateľnosti darovacej zmluvy by sa nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom darovacej zmluvy, nestali predmetom dedičského konania po nebohom otcovi navrhovateľa, pretože takýto právny dôsledok ani úspešný odporovací návrh nemá. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a úspešnému odporcovi nepriznal náhradu trov konania z dôvodu, že si žiadne trovy neuplatnil.

Krajský súd v Nitre na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 5. februára 2008 sp.zn. 6 Co 247/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Odporcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd uznesením zo dňa 21. januára 2008 č.k. 6 Co 247/2007-77 pripustil zmenu návrhu v zmysle požadovanom navrhovateľom v odvolaní zo dňa 15.11.2007 tak, aby súd určil, že nehnuteľnosti vedené Správou katastra v K. v petite uznesenia presne uvedené patria v podiele X. k celku do dedičstva po nebohom P. S., zomrelom X. alebo súd určuje, že darovacia zmluva zo dňa 4.5.2004 uzavretá medzi P. S., zomrelom X. ako darcom a odporcom ako obdarovaným, predmetom ktorej boli

nehnutelnosti vedené Správou katastra v K., v petite uznesenia presne vymedzené, je v podiele X. voči navrhovateľovi právne neúčinná. Navrhovateľ sa pôvodne podaným návrhom domáhal určenia, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom sporu, patria do dedičstva po nebohom S., a zároveň určenia, že darovacia zmluva zo dňa 4.5.2004 je voči nemu právne neúčinná. Po pripustení zmeny petitu sa domáhal vydania alternatívneho petitu tak, že bude určené, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom P. S. alebo, že darovacia zmluva zo dňa 4.5.2004 je voči navrhovateľovi právne neúčinná. Odvolací súd poukázal na to, že je zásadne vecou toho, kto navrhuje začatie konania, aby rešpektoval zákon a procesný úkon, ktorým začína konanie, prispôbil po stránke formulačnej a obsahovej (§ 79 ods. 1 O.s.p.) stanovujúcemu náležitosti návrhu na začatie konania. V zmysle tohto ustanovenia má návrh okrem všeobecných náležitostí (§ 42 ods. 3 O.s.p.) obsahovať meno, zamestnanie a bydlisko účastníkov, prípadne ich zástupcov, pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov, ktorých sa navrhovateľ dovoľáva a musí byť z neho zjavné, čoho sa navrhovateľ domáha. Ak sa návrh týka dvojstranných právnych vzťahov medzi žalobcom a žalovaným (§ 90), nazýva sa žalobou. Najdôležitejšou obsahovou náležitosťou návrhu je žalobný návrh (petit). V ňom navrhovateľ udáva, ako by podľa jeho želania mal súd rozhodnúť, resp., ako by mal znieť výrok jeho rozsudku. Ním zároveň stanovuje rozsah požadovanej súdnej ochrany a určuje súdu medze toho, o čom a ako má rozhodnúť. Pretože v podstate ide o návrh súdneho výkonu, kladie zákon na formuláciu petitu určité požiadavky, rešpektovaním ktorých sa zabezpečuje presnosť a určitosť výrokov rozsudku. Občiansky súdny poriadok vyžaduje, aby navrhovaný petit návrhu bol vyjadrený úplne, presne a určito, zohľadňuje zároveň, že pri podaní návrhu t.j. na začiatku procesu poznávania a posudzovania skutkových a právnych okolností rozhodujúcich pre tú ktorú vec, nemusí byť ešte známe ich celkový rozsah a dopad na prejednávajúcu vec. Práve preto pripúšťa procesnú možnosť, aby navrhovateľ za konania so súhlasom súdu zmenil návrh (§ 95 ods. 1 O.s.p.). Uvedená možnosť nemení nič na povinnosti navrhovateľa vymedziť vždy petit návrhu spôsobom dostatočne presným, zrozumiteľným a určitým, umožňujúcim kedykoľvek v konaní jasnú orientáciu v tom, čo je predmetom konania. Ani vo vyššie spomenutých prípadoch, kedy navrhovateľovi určité dôvody subjektívnej alebo objektívnej povahy môžu spôsobovať ťažkosti pri formulovaní a obsahovom vymedzení návrhu, nemožno ustúpiť od požiadavky určitosti návrhu petitu, pretože ten je pre súd vždy rámcom rozhodovania, z ktorého nesmie vybočiť a ktorý môže prekročiť len v taxatívne vymedzených prípadoch (§ 153 ods. 2 O.s.p.). Kedykoľvek v priebehu konania musí byť totiž jasné, o čom sa koná. To, čo je predmetom konania však v žiadnom prípade nemôžu určiť až výsledky súdneho dokazovania. V rozpore s požiadavkou

presnosti a určitosťi uplatňovaného návrhu nie je ani tzv. eventuálny petit, podľa ktorého navrhovateľ žiada, aby odporcovi pre prípad (in eventum) nemožnosti vlastného (nepeňažného) plnenia bola uložená povinnosť poskytnúť plnenie peňažné. Eventuálnym petitom sa preto navrhovateľ primárnym petitom domáha na odporcovi najskôr vlastného, nepeňažného plnenia, až pre prípad, že súd zistí nemožnosť vlastného plnenia, tak prichádza do úvahy plnenie vyjadrené v peniazoch. Nemožno však za eventuálny petit považovať taký návrh, ako urobil navrhovateľ, aby súd rozhodol o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom P. S. alebo zároveň určenia odporovateľnosti právneho úkonu. Takáto požiadavka navrhovateľa nezodpovedá eventuálnemu petitu. Odvolací súd preto o jeho návrhoch rozhodoval ako o dvoch samostatných návrhoch. Odvolací súd pripustil zmenu návrhu v zmysle požadovanej úpravy navrhovateľa tak, že súd má určiť, že nehnuteľnosti, tak, ako žiadal navrhovateľ určiť v podiele a výmere, patria do dedičstva po nebohom P. S.. Zároveň si mal súd ako prejudiciálnu riešiť otázku, či darovacia zmluva, uzatvorená medzi nebohým P. S. ako darcom a obdarovaným – odporcom je neplatná, keď rozpor videl v § 3 a § 39 Občianskeho zákonníka. Keďže ide o typickú určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., bolo povinnosťou navrhovateľa preukázať, že na takomto určení má naliehavý právny záujem. Aj keď sa navrhovateľ v priebehu celého konania touto otázkou nezaoberal a nezaoberal sa ňou ani súd prvého stupňa, odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že navrhovateľ preukázal naliehavý právny záujem na takomto určení, keď tento videl v tom, že v prípade, ak by bolo vyhovené tomuto petitu, nehnuteľnosti by mali patriť do dedičstva po jeho nebohom otcovi a on by do úvahy prichádzal ako zákonný dedič. Navrhovateľ namietal, že darovacia zmluva je neplatná, pretože je v rozpore s dobrými mravmi, ktorý rozpor videl v tom, že je povinnosťou rodičov postarať sa o svojich potomkov a zároveň poukázal aj na ľudskosť konania. Navrhovateľ ani na odvolacom konaní nevedel preukázať, v čom by mala byť zmluva neplatná, a v čom je rozpor so zákonom v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka, keď v danom prípade poukazoval len na ľudskosť a to, že nebohý otec odporcu nemal nehnuteľnosti previesť darovacou zmluvou na obdarovaného – odporcu, pričom zároveň poukazoval aj na dobré mravy. Odvolací súd po zhodnotení výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v danom prípade nie je možné hovoriť o neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi. V ustanovení § 3 Občianskeho zákonníka je upravená zásada, že výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Ide o všeobecné ustanovenie hmotnoprávnej povahy, ktoré upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy a iba na jeho základe nemožno založiť

vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností. Vlastnícke právo je najvýznamnejšie vecné právo a treba ním rozumieť právo vec ovládať, najmä ju držať, užívať, požívať a nakladať s ňou vlastnou mocou, ktorá nie je závislá od žiadnej inej moci kohokoľvek k tej istej veci. Ak zákon umožňuje vlastníkovi rozhodnúť o svojom majetku, prípadne formou darovania, ide o právny úkon v súlade so zákonom, aj keď touto formou sa zbavil svojho majetku a svojim prípadným dedičom nič nezanechal. Odvolací súd teda dospel k záveru, že takýto právny úkon nie je v rozpore s dobrými mravmi, a nevidel ani žiadny dôvod neplatnosti právneho úkonu spočívajúceho v ustanovení § 39 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd si vyriešil predbežne otázku, že darovacia zmluva uzatvorená medzi nebohým P. S. a odporcom ako obdarovaným je platná. Navrhovateľ sa domáhal aj určenia, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom P. S.. Spor o tom, či súčasťou dedičstva po poručiteľovi je určitá vec, sa v občianskom súdnom konaní rieši žalobou dedičov na určenie, že poručiteľ bol v deň svojej smrti vlastníkom veci. Rozhodnutie o tom, či určitá vec je predmetom dedičstva po poručiteľovi prináleží len súdu v konaní o dedičstvo. Je teda zrejmé, že dedičia môžu podať žalobu na určenie vlastníckeho práva poručiteľa ku dňu jeho smrti. V danom prípade sa však navrhovateľ domáhal určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po zomrelom poručiteľovi, čo v konaní podľa § 80 písm. c/ O.s.p. nie je možné. Ani z týchto dôvodov by súd nemohol uplatňovanému petitu v tejto časti tak, ako požadoval navrhovateľ, vyhovieť. Ak súd prvého stupňa návrh v tejto časti zamietol, jeho rozhodnutie je vecne správne a odvolací súd rozsudok v tejto časti ako vecne správny podľa § 219 O.s.p. potvrdil. Druhým uplatňovaným petitom sa navrhovateľ domáhal určenia odporovateľnosti právneho úkonu, keď mal za to, že navrhovateľ mal voči nebohému P. S. pohľadávku spočívajúcu v neplatení výživného. Odvolací súd sa plne stotožnil so zisteným skutkovým stavom ako aj právnym posúdením veci súdu prvého stupňa v tejto časti. Poukázal na to, že súd prvého stupňa správne aplikoval inštitút odporovateľnosti právneho úkonu, keď je nevyhnutné, aby v prvom rade bolo preukázané, že veriteľ má voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku. Počas celého konania pred súdom prvého stupňa ani pred odvolacím súdom navrhovateľ nevedel preukázať, v akej výške táto jeho vymáhateľná pohľadávka existuje, keď len vo všeobecnosti poukazoval na to, že poručiteľ, nebohý P. S. bol zaviazaný prispievať na jeho výživu a túto vyživovaciu povinnosť si voči nemu riadne neplnil. Z týchto skutočností však podľa názoru odvolacieho súdu nemožno prijať záver, že navrhovateľ mal voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku. Pred súdom prvého stupňa ako aj pred odvolacím súdom bolo preukázané, že P. S. si voči svojmu synovi výživné od roku 1991 riadne neplnil. Od uvedeného obdobia ako náhradné výživné mu výživné platil štát až do roku 1995, kedy začal poberať invalidný

dôchodok. Odvolací súd v tejto súvislosti poukázal na zákon č. 452/2004 Z.z. o náhradnom výživnom, konkrétne na ustanovenie § 9 ods. 4, kde poskytnutím náhradného výživného nárok oprávnenej osoby na výživné prechádza na štát a to do výšky poskytnutého náhradného výživného. Z uvedeného vyplýva, že ak aj navrhovateľ mal pohľadávku voči nebohému P. S., táto poskytnutím náhradného výživného prešla v zmysle citovaného ustanovenia na štát. Zároveň podľa § 12 ods. 2 a 3 citovaného zákona, mohol príslušný orgán vydať rozhodnutie, ktorým by uložil povinnej osobe uhradiť náhradu za poskytnuté náhradné výživné a takéto rozhodnutie by bolo exekučným titulom. Z uvedeného ustálil, že v čase uzatvorenia právneho úkonu, navrhovateľ nemal voči darcovi vymáhateľnú pohľadávku. Súd prvého stupňa tieto skutkové okolnosti správne posúdil a návrh aj v tejto časti ako nedôvodný zamietol. Preto odvolací súd prvostupňový rozsudok i v tejto časti podľa § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. a nepriznal úspešnému odporcovi náhradu trov odvolacieho konania, keď si žiadnu náhradu trov konania neuplatnil.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal v zákonnej lehote s poukazom na ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. dovolanie navrhovateľ, ktorý ho žiadal z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O.s.p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Poukázal na tú skutočnosť, že svojím návrhom sa domáhal vyslovenia dvoch na sebe nezávislých výrokov, vyplývajúcich z dvoch odlišných právnych nárokov. Prvým návrhom bolo určenie, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po jeho nebohom otcovi vychádzajúc z toho, že sa v predmetnej darovacej zmluve jednalo o neplatný právny úkon a to podľa ustanovení § 3 a § 39 Občianskeho zákonníka. To mal prvostupňový súd riešiť ako otázku prejudiciálnu, avšak vec zamietol bez toho, aby sa týmito dôvodmi zaoberal a uviedol svoje dôvody v písomnom vyhotovení rozhodnutia. Uvedenú skutočnosť potvrdil aj odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia avšak napriek tomu napadnutý prvostupňový rozsudok potvrdil, ale s úplne iným odôvodnením, ako súd prvého stupňa. Došlo preto k porušeniu ústavného princípu dvojinstančnosti konania. Tým bolo zároveň porušené jeho právo na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu. Ak odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, no z iných dôvodov a iných právnych záverov, než súd prvého stupňa, odňal mu v skutočnosti právo namietať správnosť jeho záverov na inštančne vyššom súde. Týmto postupom došlo k odňatiu možnosti navrhovateľa konať pred súdom. V tejto súvislosti poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5 Cdo 93/2000. Namietať aj skutočnosť, že druhá časť uplatneného návrhu (určenie, že darovacia zmluva je

voči navrhovateľovi neúčinná) bola prvostupňovým súdom zamietnutá z iných dôvodov, aké uvádzal odvolací súd vo svojom potvrdzujúcom rozhodnutí.

Odporca vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie navrhovateľa v zmysle § 243b ods. 1 O.s.p. zamietnuť. Bol toho názoru, že súdy oboch stupňov v dostatočnom rozsahu zistili skutkový stav veci, z ktorého vyvodili aj správne právne závery. Hoci je pravdou, že zamietnutie návrhu prvostupňovým súdom a jeho potvrdenie odvolacím súdom bolo odôvodnené inými skutočnosťami, bolo to spôsobené zmenou návrhu navrhovateľom v odvolacom konaní so súhlasom súdu. Postupom súdov nebola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, voči ktorému takýto opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. (ďalej len O.s.p.) dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávannej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení dovolací súd nezistil.

So zreteľom na navrhovateľom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná

nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Z ustanovenia § 95 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že navrhovateľ môže za konania so súhlasom súdu meniť návrh na začatie konania. Zmenený návrh treba ostatným účastníkom doručiť do vlastných rúk, pokiaľ neboli prítomní na pojednávaní, na ktorom došlo k zmene.

Súd nepripustí zmenu návrhu, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Súd nepripustí zmenu návrhu ani v prípade, ak by na konanie o zmenenom návrhu bol vecne príslušný iný súd. V takom prípade pokračuje súd v konaní o pôvodnom návrhu po právoplatnosti uznesenia (§ 96 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 216 ods. 1 O.s.p. ustanovenia § 92 ods. 1 a 4, § 97 a § 98 pre odvolacie konanie neplatia.

Ustanovenie § 95 ods. 1 O.s.p. dáva preto navrhovateľovi možnosť zmeniť návrh (len) so súhlasom súdu; súd zmenu návrhu nepripustí (tiež) vtedy, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu (pozri § 95 ods. 2 O.s.p.). V prípade nepripustenia zmeny návrhu pokračuje súd v konaní o pôvodnom návrhu, pričom navrhovateľ môže uplatniť svoj nárok v novom konaní. Osobitne treba zdôrazniť, že úvaha, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred navrhovateľom požadovanou zmenou návrhu, (ne)môžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu, súvisí s predbežným hodnotením dôkazov a výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu; preto

táto úvaha patrí len súdu rozhodujúcemu o návrhu na pripustenie zmeny návrhu. Pokiaľ je ním súd prvého stupňa, navrhovateľ nie je oprávnený napadnúť odvolaním správnosť tejto jeho úvahy, lebo odvolanie proti uzneseniu, ktorým sa pripustila alebo nepripustila zmena návrhu, nie je prípustné [pozri § 202 ods. 3 písm. f/ O.s.p.]. Ani dovolací súd, posudzujúci prípustnosť dovolania z hľadiska možnosti výskytu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., nemôže prehodnocovať správnosť tejto úvahy súdu. So zreteľom na obsah dovolania sa dovolací súd zaoberal aj otázkou, či k odňatiu možnosti navrhovateľa konať pred súdom nedošlo procesným postupom, ktorý bol zavŕšený potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu o zamietnutí návrhu prvostupňovým súdom.

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejednala v dvojinštančnom konaní. Uvedenú zásadu je však potrebné vykladať v súlade s platnými procesnými (zákonnými) ustanoveniami, ktoré v konkrétnych ustanoveniach upravujú možnosť preskúmania veci v inštančnom konaní (odvolacom, dovolacom). Pokiaľ preto došlo k zmene návrhu v odvolacom konaní na návrh navrhovateľa v súlade s príslušnými procesnými procesmi upravujúcimi konanie na odvolacom súde a tento nebol v odvolacom konaní úspešný, nemôže s úspechom v dovolacom konaní namietat porušenie zásady dvojinštančnosti konania. Opačný výklad by totiž znamenal, že dovolací súd by v prípade pripustenia zmeny návrhu bol v každom prípade povinný napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa (po pripustení zmeny návrhu) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (o zmenenom návrhu).

Uvedený názor nie je ani v rozpore s právnym názorom uvedeným v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5 Cdo 93/2000 z dôvodu, že v tomto rozhodnutí bola riešená iná skutková situácia. Dovolací súd tu poukázal na to, že neúspešný účastník sa až z rozhodnutia odvolacieho súdu dozvedel, že dovolací súd vyvodil svoj iný právny záver (ako dôvod neplatnosti) zo skutočností, nikým netvrdených a prvostupňovým súdom nehodnotených.

Odvolačný súd svojím vyššie uvedeným postupom neporušil právo navrhovateľa na spravodlivý proces, pretože svoje rozhodnutie „nečakane“ nezaložil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa.

Dovolačný súd pripomína, že súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané dovolateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. Takýto postup a rozhodnutie odvolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o riadnych opravných prostriedkoch.

Aj Ústavný súd SR vo viacerých rozhodnutiach prezentoval svoj názor, že obsahom základného práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu vo veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01). Právo na súdnu ochranu nie je právom na úspech v súdnom konaní. Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu všeobecné súdy postupom, ktorým rešpektujú platný Občiansky súdny poriadok nemôžu porušiť základné právo navrhovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (napr. II. ÚS 811/00).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na tú skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie (a postup, ktorý mu predchádzal) nie je ani zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (napr. I. ÚS 17/01) pričom nemá za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu.

Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní.

Pokiaľ navrhovateľ v dovolaní uviedol, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, treba uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu

pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom (možno ho uplatniť v procesne prípustnom dovolaní), samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá, lebo nespôsobuje vadu konania v zmysle § 237 O.s.p. ani zmätočnosť rozhodnutia.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že námietka navrhovateľa o vade konania zakladajúcej prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. neobstojí.

Vzhľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p., a iné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené.

Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 4 O.s.p., ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. októbra 2008

JUDr. Vladimír M a g u r a, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková